

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Elišky Cihlářové a soudců JUDr. Tomáše Foltase a JUDr. Jaroslava Hubáčka v právní věci žalobkyně: **A. H.**, žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, se sídlem Masarykova 31, Brno, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci, ze dne 29. 5. 2014, č. j. 59 Af 11/2014 – 53, a výzvě Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 3. 6. 2014, č. j. 59 Af 11/2014 – 55,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 29. 5. 2014, č. j. 59 Af 11/2014 – 53, **se z a m í t á .**
- II. Kasační stížnost proti výzvě Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 3. 6. 2014, č. j. 59 Af 11/2014 - 55, **se o d m í t á .**
- III. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 29. 5. 2014, č. j. 59 Af 11/2014 – 53, nebylo vyhověno žádosti žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) o osvobození od soudních poplatků pro řízení o žalobě proti rozhodnutí Odvolacího finančního ředitelství ze dne 9. 9. 2013, č. j. 22557/13/5000-14501-711232. Krajský soud v odůvodnění usnesení uvedl, že nebyly splněny podmínky pro přiznání osvobození od soudních poplatků, neboť údaje poskytnuté stěžovatelkou v prohlášení nejsou úplné a neposkytují tak ucelený přehled o její majetkové a sociální situaci. Stěžovatelka uvedla, že nemá žádný majetek větší ceny, který by mohl být zpeněžen a být použit k úhradě soudních poplatků, neboť její majetek je nezákonně obstaten a je na něho nařízena exekuce. Z těchto důvodů nemůže se svým majetkem větší hodnoty volně disponovat, a proto jej do prohlášení neuvedla. Podle krajského soudu by nařízení výkonu rozhodnutí, resp. exekuce na majetek větší hodnoty mohlo mít vliv na osvobození od soudních poplatků, nicméně je to soud, a nikoli stěžovatelka, kdo tyto okolnosti posoudí. Povinností stěžovatelky bylo do prohlášení pravdivě a úplně uvést veškerý majetek větší

hodnoty, nejen nemovitý, a také účty, byť je takový majetek předmětem výkonu rozhodnutí nebo exekuce, a případně doplnit, na základě jakého rozhodnutí správního nebo soudního orgánu, na základě jakého titulu a pro jakou výši dlužné částky s ním nemůže disponovat. Vzhledem k tomu, že stěžovatelka uvedla, že je vlastníkem nemovitého majetku, krajský soud toto tvrzení ověřil v katastru nemovitostí a zjistil, že podle listu vlastnictví č. 1116 pro obec a k. ú. S. je stěžovatelka spoluvlastnicí ideální poloviny dvou staveb bez čp., stavebních pozemků p. č. 838 a 839 a pozemků p. č. 622/2, 622/40 a 622/41. Podle údajů na listu vlastnictví č. 1365 pro obec a k. ú. S. je stěžovatelka výlučnou vlastnící rodinných domů čp. 192 a 194 se stavebními pozemky p. č. 59 a 62 a pozemku p. č. 13. Na listu vlastnictví č. 683 pro obec a k. ú. S. je stěžovatelka vedena jako podílová spoluvlastnice podílu 102/840 domu čp. 395, stavebního pozemku p. č. 505 a pozemku p. č. 1508/5. Podle listu vlastnictví č. 1985 pro obec Rokytnice nad Jizerou a k. ú. Horní Rokytnice nad Jizerou je stěžovatelka spoluvlastnicí podílu 1/3 sedmi budov bez čp. a stavebních pozemků p. č. 1067,1068,1069,1070,1071,1072 a 1073. Podle listu vlastnictví č. 4081 pro obec a k. ú. Mladá Boleslav je stěžovatelka je výlučným vlastníkem sedmi budov bez čp. a stavebních pozemků p. č. 127/1,127/3,127/4,127/5,128/2,128/3,128/4,129/2 a 129/3. Podle krajského soudu lze tedy učinit závěr, že stěžovatelka má majetek značné hodnoty. Podle jejího tvrzení sice s tímto majetkem nemůže disponovat z důvodu pokračující exekuce, avšak nejen nijak nedoložila, ale ani nekonkretizovala majetek, kterého se exekuce týká. Stejně stěžovatelka ke svému tvrzení o dlužích v přibližné výši 300.000 Kč nic bližšího neuvedla.

Proti tomuto usnesení podala stěžovatelka v zákonné lhůtě kasační stížností, v níž uvedla, že je účelové a v rozporu se skutkovým a právním stavem. Stejně tak napadla kasační stížností navazující výzvu krajského soudu ze dne 3. 6. 2014, č. j. 59 Af 11/2014 - 55, kterou byla vyzvána k zaplacení soudního poplatku za žalobu. I tato výzva je podle stěžovatelky účelová a navíc předčasná, neboť mělo být vyčkáno na to, zda podá kasační stížnost proti usnesení o neosvobození od soudních poplatků. Stěžovatelka také poukázala na podjatost soudců Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci z důvodu dosavadní rozhodovací činnosti a navrhla přikázání věci jinému soudu z důvodu delegace nutné.

Odvolací finanční ředitelství podalo ke kasační stížnosti vyjádření, ve kterém vyslovilo souhlas se závěry krajského soudu a navrhlo zamítnutí kasační stížnosti.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení v souladu s ust. § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnila stěžovatelka v podané kasační stížnosti, a přitom neshledal vady uvedené v odstavci 4, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Nejvyšší správní soud rozhodoval o kasační stížnosti, i když stěžovatelka nezaplatila soudní poplatek a není zastoupena advokátem. Ačkoliv povinné zastoupení stěžovatele bez příslušného právníckého vzdělání advokátem je jednou ze základních podmínek řízení o kasační stížnosti (§ 105 odst. 2 s. ř. s.), podle konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu není v určitých věcech nutno trvat na splnění těchto podmínek. Nejvyšší správní soud např. v rozsudku ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 – 37, dostupný na www.nssoud.cz judikoval, že „v řízení o kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu o zamítnutí návrhu žalobce na osvobození od soudních poplatků není třeba trvat na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení advokátem.“ V rozsudku ze dne 10. 7. 2014, č. j. 7 As 47/2014 – 22, pak vyslovil, že „netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost, protože za situace, kdy je předmětem přezkumu usnesení, jímž byla zamítnuta žádost o osvobození od soudních poplatků, trvání na zaplacení soudního poplatku by znamenalo jen další řetězení téhož problému. Vedlo by k popření cíle, jenž stěžovatel podáním žádosti sledoval, a k popření smyslu řízení o kasační stížnosti, v němž má být zkoumáno, zda měl být stěžovatel osvobozen od soudních poplatků či nikoliv.(...) V předmětné věci jde navíc o posouzení, zda stěžovatel v řízení před krajským soudem prokázal splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků. Nejvyššímu správnímu soudu tak nic nebrání, aby o podané kasační stížnosti

pokračování

rozhodl. “Dále v rozsudku ze dne 25. 4. 2007, č. j. 9 As 3/2007 – 77, Nejvyšší správní soud vyslovil, že „v řízení o kasační stížnosti proti usnesení městského, resp. krajského soudu, o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku za předchozí kasační stížnost by trvání na splnění poplatkové povinnosti znamenalo řetězení řešeného problému a ve svém důsledku by popíralo smysl samotného řízení. Tato okolnost proto sama o sobě nemůže bránit projednání věci a vydání meritorního rozhodnutí.“ V odůvodnění tohoto rozsudku rovněž uvedl, že „lze i v tomto případě říci, že s ohledem na povahu rozhodnutí, proti němuž kasační stížnost směřuje, by trvání na splnění poplatkové povinnosti znamenalo řetězení řešeného problému, které by ve svém důsledku popíralo smysl samotného řízení, jehož předmětem je posouzení zákonnosti rozhodnutí o zastavení předchozího řízení, které bylo následkem nesplnění právě této povinnosti ze strany stěžovatele, tedy povinnosti zaplatit soudní poplatek.“ Závěry vyslovené v citovaných rozsudcích je možno aplikovat i v dané věci, neboť stěžovatelka napadá kasační stížností usnesení krajského soudu, kterým nebyla osvobozena od soudních poplatků. Nejvyšší správní soud proto konstatuje, že kasační stížnost stěžovatelky je přípustná a projednatelná i přesto, že nebyl zaplacen soudní poplatek za řízení o kasační stížnosti a stěžovatelka není zastoupena advokátem, a ani sama nemá vysokoškolské právnické vzdělání vyžadované pro výkon advokacie. Ostatně stěžovatelka v kasační stížnosti žádala o ustanovení advokáta pro řízení o žalobě a nikoliv pro řízení o kasační stížnosti. Na podporu těchto závěrů srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 7. 2012, č. j. 4 Ads 66/2012 – 22, ze dne 31. 10. 2012, č. j. 4 As 64/2012 – 14, či ze dne 10. 7. 2014, č. j. 7 As 47/2014 – 22, všechny dostupné na www.nssoud.cz.

Účelem osvobození od soudních poplatků je zejména ochrana účastníka, který je v tíživé finanční situaci, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona č. 549/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudních poplatcích“).

Podle ust. § 36 odst. 3 s. ř. s. pokud účastník doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela, lze pak pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody.

Úprava poplatkové povinnosti v zákoně o soudních poplatcích, resp. osvobození od ní, představuje jednu ze základních součástí práva na soudní ochranu ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Je proto nutné vždy pečlivě zkoumat, zda jsou pro osvobození od soudních poplatků splněny zákonné podmínky. Je to přitom účastník řízení, kdo musí uvést skutečnosti, které jeho osvobození od soudních poplatků odůvodňují. Nejvyšší správní soud již v usnesení ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 – 50, dostupném na www.nssoud.cz a publ. pod č. 537/2005 Sb. NSS, vyslovil závěr, že „povinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na účastníkovi řízení, který se domáhá osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.). Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje.“ Obdobně srv. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 8. 2011, č. j. 2 Afs 36/2011 – 81. Soud tedy z vlastní iniciativy nezjišťuje podrobnosti o majetkových poměrech účastníka řízení, ale pouze hodnotí informace, které mu účastník řízení žádající o osvobození od soudních poplatků sdělí (srv. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2011, č. j. 8 Afs 50/2010 - 91).

Při posuzování stěžovatelčiny žádosti o osvobození od soudních poplatků vycházel krajský soud z jí zaslaného „Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech“ (dále jen „prohlášení“), které obsahuje zcela jednoznačný pokyn, že „(ž)adatel(ka) uvede veškerý majetek větší ceny, který mu patří (včetně majetku, jenž má se svým manželem ve společném jmění) v době podání tohoto potvrzení“. Stěžovatelka však pouze obecně uvedla, že nemá žádný majetek větší ceny, se kterým by mohla disponovat z důvodu exekučních řízení. V oddílu X. *Závazky* uvedla, že si byla nucena v souvislosti s náklady na bydlení a úhradou mimořádných výdajů (daňové nedoplatky, soudní poplatky a nákladů na pohřeb její sestry) vypůjčit dosud nesplacenou částku v souhrnné výši 300.000 Kč. Tato svá

tvrzení nijak nekonkretizovala ani nedoložila, např. rozhodnutími o nařízení exekuce, smlouvami či jinými listinami prokazujícími výši dluhů, popř. výši splátek a existenci stěžovatelčinych věřitelů. Stěžovatelka rovněž neprokázala, z jakých zdrojů hradí své výdaje, jestliže k jejich hrazení jí uváděný příjem z podnikání nestačí. Přitom byla v usnesení ze dne 30. 4. 2014, jehož přílohou bylo předmětné prohlášení, poučena o povinnosti vyplnit pravdivě a úplně požadované údaje o svých majetkových poměrech a doložit je relevantními listinami. Současně byla poučena o negativních důsledcích nevyhovění těmto požadavkům. Povinností stěžovatelky tedy bylo tyto skutečnosti, včetně veškerého jejího majetku, uvést. Pokud by toto splnila, mohly by být všechny sdělené skutečnosti komplexně posouzeny. Stěžovatelka však i přes jednoznačné a srozumitelné poučení nesdělila konkrétní údaje o jejím majetku s odůvodněním, že nemůže být zpeněžen. K tomuto hodnocení je však oprávněn pouze soud, nikoliv stěžovatelka. K tomu srv. i rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 7. 2014, č. j. 7 As 47/2014 – 22. Za těchto okolností dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že postup krajského soudu byl v souladu se zákonem, když stěžovatelkou předložené podklady správně vyhodnotil jako neúplné a nezpůsobilé k osvědčení jejich majetkových poměrů.

Ze všech shora uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost proti usnesení krajského soudu ze dne 29. 5. 2014, č. j. 59 Af 11/2014 – 53, není důvodná, a proto jí podle ust. § 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s. zamítl.

Pokud stěžovatelka v kasační stížnosti namítala, že výzvu krajského soudu ze dne 3. 6. 2014, č. j. 59 Af 11/2014 – 55, kterou byla vyzvána k zaplacení soudního poplatku za žalobu, je účelová a navíc předčasná, Nejvyšší správní soud konstatuje v souladu se svou stabilní judikaturou, že výzva krajského soudu k zaplacení soudního poplatku podle ust. § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích je pouze upozorněním na zákonnou povinnost vyplývající z ust. § 4 odst. 1 písm. a) zákona o soudních poplatcích. Podle citovaného ustanovení vzniká žalobci poplatková povinnost podáním žaloby. Výše poplatku je stanovena rovněž zákonem o soudních poplatcích. Účelem výzvy k zaplacení soudního poplatku je naplnění požadavku stanoveného v zákoně o soudních poplatcích tak, aby bylo možno v řízení pokračovat. Takovou výzvu krajského soudu je proto nutno považovat za rozhodnutí, jímž se pouze upravuje vedení řízení. Kasační stížnost směřující proti citované výzvě krajského soudu proto Nejvyšší správní soud odmítl pro nepřijatelnost podle ust. § 104 odst. 3 písm. b) ve spojení s § 46 odst. 1 písm. d) a § 120 s. ř. s. Pro podporu výše uvedených závěrů srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 4. 2008, č. j. 1 As 2/2008 – 47, a ze dne 16. 4. 2008, č. j. 1 As 2/2008 – 47, nebo usnesení téhož soudu ze dne 27. 2. 2006, č. j. 5 As 15/2005 – 47.

Poukazovala-li stěžovatelka v kasační stížnosti na podjatost soudců Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci z důvodu jejich rozhodovací činnosti a navrhla přikázání věci jinému soudu, konstatuje Nejvyšší správní soud, že v daném případě bylo již o vznesené námitce podjatosti vůči soudcům krajského soudu pravomocně rozhodnuto. Usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 4. 2014, č. j. Nao 129/2014 – 33, bylo rozhodnuto, že soudci rozhodující ve věci sp. zn. 59 Af 11/2014 nejsou vyloučeni z projednávání a rozhodování, v důsledku čehož není nutno rozhodovat ani o delegaci nutné (§ 9 odst. 1 s. ř. s.). Je třeba připomenout, že podle ust. § 8 odst. 1 s. ř. s. jsou soudci vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Vyloučení jsou také soudci, kteří se podíleli na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení. Důvodem k vyloučení soudce nejsou okolnosti, které spočívají v jeho postupu v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech. Citované ustanovení tedy jednoznačně stanoví, že důvodem k vyloučení soudce nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech. Právě v takových důvodech,

pokračování

a nikoliv v zákonem stanovených důvodech přitom spatřuje stěžovatelka podjatost soudců krajského soudu.

Ve věci rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ust. § 109 odst. 2 s. ř. s., podle něhož rozhoduje o kasační stížnosti zpravidla bez jednání, když neshledal důvody pro jeho nařízení.

Nejvyšší správní soud nerozhodoval o návrhu na přiznání odkladného účinku, a to z toho důvodu, že stěžovatelka požadovala přiznání odkladného účinku žalobě, nikoliv kasační stížnosti. K vydání takového rozhodnutí nemá Nejvyšší správní soud pravomoc.

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ust. § 60 odst. 1 věta první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Nejvyšší správní soud žádnému z účastníků náhradu nákladů nepřiznal, protože stěžovatelka v řízení úspěch neměla a odvolacímu finančnímu ředitelství žádné náklady s tímto řízením nevznikly.

P o u ě n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 21. srpna 2014

JUDr. Eliška Cihlářová
předsedkyně senátu